

Baranyi Ferenc

Radames románca

Hetente legalább egyszer végigsétálok a Vizafogó-parton, egészen a Rákospatak torkolatáig. A karantén alatt sem volt ez másképpen, ha sikerült kijátszanom a hatóság – és a hatóságnál sokkalta szigorúbb fiúgyermekem – éberségét.

Séta közben szinte folyamatosan a Dunát nézem mindig, fejemet kissé balra fordítva. Amikor a túlparton megpillantom a margitszigeti Nagyszállót /a régit/, megállok néhány percre, s a sétány korlátjára könyökölve „merengek a múltak ütemén”. Felidézem Bruno Prevedi emlékét. Régebben a párom is velem jött néha, olyankor mindig el is meséltem neki a történetet. Már fel tudta mondani, annyiszor hallotta.

Bruno Prevedi, a múlt század hatvanas-hetvenes éveinek világhírű olasz tenoristája eredetileg autószerelő volt Milánóban. A száguldó országúti csodák reparálói – nemzetiségre való tekintet nélkül – rendszerint fütyörésznek munkavégzés közben. Prevedi énekelt. Jól tette: hangjára fel--figyeltek a jó fülű úrvezetők. Egyikük addig erőszakoskodott, amíg képeztetni nem kezdte azt a már képzetlenül is fényesen csengő tenorhangot.

Milánóban, a Teatro Nuovóban debütált 1958-ban, harmincévesen – mint baritonista. Toniót alakította Leoncavallo Bajazzók című operájában. Aztán a nagy hírű Badiali mester „feltenorizálta” a hangját, így 1960-ban már Turiddu lehetett Mascagni Parasztbecsületében, amely a legtöbb helyen még ma is színpadi társbérletben él Leoncavallo operájával.

Nemzetközi hírneve egyébként 1962-ben kezdődött, méghozzá Budapesten. Egy olasz stagione Verdi Nabucco című operáját adta elő nálunk, Prevedi Ismael szerepében óriási sikert aratott. Akkorát, hogy a következő évben felkérték: legyen Manrico a Szegedi Szabadtéri Játékok Trubadúr-előadásán, 1963. július huszonnyolcadikán, valamint augusztus elsején és harmadikán. Végül csak a két augusztusi előadáson tudott fellépni. Szeszélyes nyár volt abban az évben, hűvös, esős napokban bővelkedő, Szegedre érkezve Prevedi be is rekedt rendesen, az első előadáson Simándy Józsefnek kellett beugrania helyette. /Fura véletlen: a volt autó-

szerelőt olyan tenorista helyettesítette, akiben nemcsak stimmkollégáját, de szimplán kollégáját is tisztelhette, hiszen Simándy is autószerelő volt eredetileg./

A további két előadáson már Prevedi énekelhette Manricót, elmúlt a rekedtsége. Megint nagy sikert aratott. /Nem hallgathatom el, hogy Simándy Jóska is./

Amikor bő fél évszázada, 1970 júliusának végén Budapestre érkezett, hogy a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon két alkalommal – augusztus elsején és nyolcadikán – Radames legyen Verdi Aida című remekművében, Barcelona, London, Stuttgart, Moszkva, New York, Berlin és még egy sor nagyváros közönsége már a lábai előtt hevert.

Akkor én a Magyar Ifjúság című hetilap száguldó riportere voltam. A világhírű tenor érkezése napján a főszerkesztőm imígyen szólt hozzám:

– Egyedül te tudsz olaszul – no meg operául – a munkatársak közül. A szerkesztőségi kocsival száguldj ki Ferihegyre, halászd el Prevedit a fogadóbizottság elől, tessékeld be a mi autómobilunkba, s amíg a sofőrünk elküzdi magát a szigeti Nagyszállóig, interjúvold is meg.

Autogramért sorban álló diáklányok izgalma vett rajtam erőt. Prevedi az egyik kedvencem volt az akkori tenorsztárok közül. Tekintve, hogy nekem világéletemben a zene volt a szerelem, az irodalom pedig „csak" a házasság, énekesekkel, dirigensekkel és hangszeres előadóművészekkel mindig elfogódott, szinte hebegő hangon készítettem interjút, világnagy írókkal viszont a legtermészetesebben csevegve, mert azok csupán a „kollégáim" voltak, míg a muzsikusok csodálatom, sőt rajongásom tárgyai.

Nos, minden úgy történt, ahogy a főnököm meghagyta. Mellbedobással előztem meg az operaháziakat a repülőtéren. Prevedi bájos hitvesével érkezett, könnyű volt eltéríteni, mert amikor hadarón dadogva megkértem őket, hogy a mi kocsinkba szálljanak be, szinte felderült az arca:

– Boldogan. A protokoll jobban fáraszt, mint a primadonnák hisztériája.

Ettől a mondattól – mintegy varázsütésre – feloldódtam. Lenyeltem a gombócot, amely a torkomban tartózkodott, mert kiderült: Prevedi sztárként is megőrizte a munkásember póztalanságát, természetes közvetlenségét. Így aztán az interjú is minden nehézség nélkül elkészült, sőt baráti beszélgetéssé fajult. Olyannyira, hogy a hotelhez érve sem akartuk abbahagyni. Szélnek eresztettem a sofőrt, mert Prevedi megkért, hogy ebédeljek velük a nagyszálló kerthelyiségében. Megtörtént. Ebéd után Iride, a hitves, felment a szobájukba lepihenni, mi pedig még borozgattunk egy órácskát. Akkor már csak Bruno volt, nem pedig művész úr. A pertut is megittuk.

Augusztus elsején az Aidát végigtapsoltam én is. Az előadás után beálltam a gratulálni szándékozók közé, és vártam a soromra türelemmel. Amikor végre a színe elé kerültem, megköszörültem a torkomat, hogy himnuszt zengjek az alakításáról. Ám ő egy sietős kérdéssel elejét vette a dolognak:

– Nem akarnál még egyszer velünk ebédelni?

Persze, hogy akartam.

Ejtőzés közben kért meg, hogy olykor kalauzolgassam őket Budapesten, hiszen van még egy hét a következő Aidáig. Mit mondjak? Könynyű volt Katát táncba vinni.

Másnap már együtt lődörögtünk a Belvárosban. Csak mi ketten, mert Iride jobban szeretett a szigeti lombkoronák alatt magányosan sétálgatni, mint zsúfolt utcákon aszalódni. Mi Brunóval vállaltuk a belvárosi – izzó aszfalttól is támogatott – hőséget. Nap mint nap.

Egy alkalommal a Kígyó utcában nyalogattuk a Jégbüfénél beszerzett fagylatjainkat. Pontosabban én nyalogattam az enyémet, Bruno ellenben mohón habzsolta a magáét.

Imádta a fagylaltot, nem félt, hogy bereked tőle. Én igen. Szóvá is tettem ezt. Csodálkozva meredt rám:

Mit izgulsz? Szegeden a nyirkos ájer tett be nekem, nem a fagylalt. Az előbbi tudja, hogy utálom, ezért árt, ahol csak tud. Az utóbbi viszont azt tudja, hogy szenvedélyesen szeretem, ezért a világért sem ártana nekem.

Megnyugodtam.

És akkor ott, a Kígyó utcában Bruno kiszúrt egy méregdrága Zsolnay-vázát egy bolti kirakatban. Őt, aki háromezer dollárt kapott egy Radamesért, percig sem késztette hezitálásra a magas ár. Megveszem – mondta gondolkodás nélkül. – Iride örülni fog neki.

Aztán kis töprengés után hozzám fordult:

– Ha szükséged van valutára, váltsd át te forintra a dollárjaimat, hogy ne kelljen bankot keresgélnünk.

Ezt hívták akkoriban valutakiajánlásnak. Bűncselekménynek minősült.

A váza ára ötezer forint volt. Ez mai forintra átszámítva cirka félmilliót jelentene.

– Momentán nincs nálam ennyi pénz, Bruno – mondtam röstelkedve.

/Momentán. Mintegy kéthavi fizetésemnek kellett volna nálam lennie. Bruno jót akart, de már teljesen más „léptékrendszerben" gondolkodott tenorsztárként, mint amilyenben autószerelő korában. Fel sem merült benne, hogy nem a törvénytisztelet tart vissza a „bűnözéstől", hanem anyagi helyzetem behatároltsága./

Szép napok voltak. Akkortájt értesítettek Londonból, hogy benne vagyok a WHO'S WHO IN POETRY 1970/71-ben, kedvezménnyel meg is vehetem, ha postán elküldöm – valutában – az árát. Pestről ezt megtenni nem nagyon volt lehetséges akkoriban, meg hát nem is volt se fontom, se dollárom, így Brunót kértem meg, hogy hazaérve bonyolítsa le ezt az ügyletet. – Most odaadom neked forintban a lexikon árát, te meg küldd el valutában Londonba – indítványoztam. /Ezúttal én kezdeményeztem a valutakiajánlást./

Bruno persze hallani sem akart arról, hogy fizessek. Őt sem a törvénytisztelet motiválta, hanem a hálaérzet, mert a következő szavakkal hárított:

– Legalább megajándékozhatlak valamivel, köszönetül azért, hogy egy teljes héten át a ciceroném voltál.

Az elutazása előtti napon szerettem volna valamelyik hanglemezét dedikáltatni vele. Volt néhány a gyűjteményemben: árialemez, teljes operák, mint például a Norma, a Nabucco, a Macbeth. És egy Turandot-keresztmetszet is. Azt vittem magammal, mert az csak egy darabból állt.

– Kérlek, dedikáld nekem ezt a Turandotot. Te vagy Kalaf benne.

Igencsak meglepődött:

– Turandotot velem sosem vettek fel, se teljeset, se keresztmetszetet.

– De hát nézz ide – toltam elé a szereposztást –, itt az áll, hogy Turandot: Birgit Nilsson, Kalaf: Bruno Prevedi. Szovjet lemez, Melódia márkájú.

– Akkor mindent értek – mosolyodott el. – Tavaly a moszkvai Nagyszínházban vendégszerepelt a milánói Scala. A Turandotot adtuk elő, ebben a szereposztásban. Az oroszok stikában felvették, lemezre préselték és haladéktalanul elkezdték árusítani. Gyakran tesznek ilyet.

Valóban. A szovjet lemezkiadást akkoriban nem béklyózta még semmiféle nemzetközi jogszabály, kívül voltak a körön. Decca, EMI és egyéb felvételeket is „átkoppintottak" szemrebbenés nélkül. És olcsón adták. Így például ugyanaz a koncert, amely Deccán 250 forintba került a Rózsavölgyinél, Malódiára átpréselve csak 50 forintot kóstált a Váci utcai Gorkij boltban.

– Ebben az esetben – szólaltam meg, mielőtt írni kezdett volna a Turandot borítójára – ne dedikáld ezt a lemezt nekem, mert te leszel a tulajdonosa. Megajándékozlak egy olyan operafelvételeddel, amelynek a létezéséről sem tudtál máig. Vedd úgy, hogy most viszonzom az angol lexikont, amit majd valamikor elküldesz nekem. Viszonzás – előlegben.

Másnap, amikor kikísértem őket a repülőtérre, elhoztam otthonról egy teljes Macbethet, amelyben ő énekelte Macduff szerepét. Azt dedikálta.

Amikor elérkezett a búcsú perce, ráfirkantotta a címét egy papírlapra: Bruno e Iride Prevedi, Via Marcello Prestinari l5, 20 158 Milano – és ezzel nyújtotta át nekem:

– Ha valami kell majd Itáliából, könyv, hanglemez vagy bármi más, írj és rögtön küldöm.

Aztán még a telefonszámát is megadta: 3760488.

Szavai meghatottak, de sosem éltem az engedelemmel. Úgy éreztem, hogy valamit nagyon elrontanék, ha akárcsak egyetlenegyszer is élnék vele.

Még azon az őszön, 1970 szeptemberében megérkezett a WHO'S WHO IN POETRY. Tizennyolc évvel később, 1988-ban pedig Bruno halálhíre.

Azóta állok meg a Vizafogó-parton, ha egy vonalba érek a margitszigeti Nagyszállóval. A régivel, amely már sok éve néptelen.

Nézem egy darabig, aztán behúnyom a szemem. És akkor benépesül a kerthelyiség. Ott van Bruno, Iride – és velük hajdani magam. Látszik rajtunk, hogy nagyon szeretünk élni.

Aztán kinyitom a szemem és folytatom utamat a Rákospatak torkolatához.

De még jó ideig érzem /és nem pedig hallom/, hogy a szabadtéri színpad felől utánam ringatja Radames románcának halkuló foszlányait a dunai szél.